

Венгринович Н. Р.,

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мовознавства

Івано-Франківського національного медичного університету

ЗООМОРФНА ОБРАЗНІСТЬ У НАТУРАЛІСТИЧНІЙ ПРОЗІ ІВАНА ФРАНКА ТА ФРЕНКА НОРРІСА

Анотація. У статті проводиться компаративний аналіз елементів натуралізму в типологічно схожих прозових творах Івана Франка та Френка Норріса. Дослідження анімалістичної образності дає змогу виявити специфіку та оригінальність художнього мислення, що знаходять своє вираження у використанні спільних та відмінних зооморфних засобів як важливих елементів психологізму та експресивного забарвлення мови творів українського та американського митців.

Ключові слова: натуралізм, позитивізм, творчий метод, анімалістична тематика, зооморфна образність.

Постановка проблеми. Ряд внутрішніх, суб'єктивних, психологічних і зовнішніх, об'єктивних, культурно-історичних обставин вплинув на вибір схожих ідейно-естетичних пріоритетів, методів і шляхів творчої праці в натуралістичній прозі І. Франка та Ф. Норріса. Окрім аналогій на рівні біографічних деталей, важливим чинником впливу на формування світоглядних орієнтирів українського та американського письменників було захоплення приблизно в один і той самий час одними й тими самими світоглядно-філософськими ідеями під безперечним впливом одних і тих самих учителів – науковців-природодослідників, основоположників філософської доктрини позитивізму – Ч. Дарвіна, М. Нордау, Ч. Ломброзо, К. Бернара, О. Конта, Г. Спенсера, І. Тена; та одними й тими самими ідейно-естетичними тенденціями під впливом спільних для обох митців тогочасних літературних авторитетів, таких як Е. Золя, брати Гонкури, А. Доде, Г. Флобер, Л. Толстой та інші. Однак найбільш значущим «спільним знаменником» для життєвого і творчого шляху досліджуваних митців є та культурно-історична епоха, якій обидва належали і яка значною мірою визначала характер літературних процесів в Україні та США, а також безпосередньо чи опосередковано впливала на еволюцію естетичної свідомості як І. Франка, так і Ф. Норріса.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема натуралізму була завжди в полі зору вітчизняних літературознавців. Однак через те, що в недалекому минулому оцінка стильових та ідейно-тематичних характеристик натуралістичної літератури вкладалася в рамки ідеологічного, а не естетичного модусів дійсності, ґрунтовних праць про типологію натуралізму в українській літературі у зіставленні з досягненнями письменників-натуралістів інших країн було обмаль.

За останні десятиліття в українському літературознавстві склалися сприятливі умови для появи об'єктивних досліджень поетики натуралізму в національному літературному процесі загалом і у творчості І. Франка зокрема, значна частина з яких більшою чи меншою мірою торкається питань компаративного аналізу. Це, зокрема, праці В. Матвіїшина «Науковий реалізм А. Доде в критичному осмисленні І. Франка» [1], «Поетика натуралізму в критичній рецепції І. Франка» [2] (Франко і фран-

цузький натуралізм), «Е. Золя в польсько-українських літературних взаєминах» [3] (Франко і польський натуралізм); Р. Голода «Французький натуралізм у літературно-критичній рецепції І. Франка» [4], «Російський натуралізм у літературно-критичній рецепції І. Франка» [5], «І. Франко та польський натуралізм» [6]; М. Кебала «Проблеми теорії та історії натуралізму останньої третини XIX ст. у порівняльно-літературному аспекті» [7], «Типологічні відповідності українського та німецького натуралізму останньої третини XIX ст.» [8]; Н. Косило «Типологія англійського та українського натуралізму кінця XIX – початку XX ст.: проблематика, поетика» [9]. Утім, ґрунтовні роботи, в яких натуралізм в українській літературі вивчався б у зіставленні з тенденціями літературних процесів США, відсутні. Отже, зіставлення натуралізму як типу художнього мислення загалом та поетики зооморфізму зокрема у прозі І. Франка й американського письменника Ф. Норріса вперше стає об'єктом спеціального дослідження з позицій сучасного порівняльного літературознавства.

Метою статті є аналіз культурно-історичних, світоглядно-філософських, індивідуально-психологічних детермінант специфічності й оригінальності функціонування поетики натуралізму у прозових творах І. Франка та Ф. Норріса; дослідження анімалістичної образності як важливого елементу психологізму та способу експресивного забарвлення мови натуралістичних творів українського та американського авторів.

Виклад основного матеріалу. До творів І. Франка з очевидною домінантою поетики натуралізму дослідники найчастіше зараховують «Вугляр» (1909), «Ріпник» (1877), «На дні» (1880), «Місія» (1887), «Панталаха» (1902), «Цигани» (1882), «Voа constrictor» (1878) та інші. Серед натуралістичних художніх творів Ф. Норріса, як правило, згадують його романи «Мак-Тіг» («McTeague», 1899), «Вандовер і Звір» («Vandover and the Brute», 1914), «Спрут» («The Octopus: A California Story», 1901), «Вир» («The Pit», 1903), а також оповідання «Мужня жінка» («A Man's Woman», 1900), «Лаут» («Lauth», 1893) тощо.

Поетикальна типологічна спорідненість згаданих і незгаданих творів українського й американського авторів заснована на світоглядно-філософській спорідненості. Адже те, як автори намагаються зобразити характери своїх героїв, деталі середовища, в якому ці характери розвиваються, залежить від того, що саме цими образами вони намагаються повідомити читачеві. У цьому аспекті одним із визначальних чинників типологічної спорідненості у творах І. Франка та Ф. Норріса є притаманна їм типово натуралістична (заснована на дарвіністсько-спенсерівсько-тенівському позитивізмі) концепція людини, отже, і літературного героя. Як зазначає В. Міловідов, відчуття розпаду суспільних духовних зв'язків і було найважливішою світоглядною передумовою виникнення натуралізму у другій половині XIX ст. Оскільки людина як основний об'єкт художнього дослідження

припинила бути «сукупністю суспільних відношень» (або духовних, якщо йдеться і про релігійну кризу), єдиною сферою, яка залишилася доступною для літератури, стала сфера її біологічного буття. Фізіологізм у зв'язку із цим – не провина натуралізму, а біда, оскільки біосфера була єдиним і природним у цих умовах тлом і суттю прояву життєвої активності людини [10, с. 190]. Знову-таки найбільш універсальною матрицею пізнання й упорядкування системи знань про сферу біологічного існування людини була еволюційна теорія Дарвіна, в концептуальній основі якої закладено діалектичну суперечність між необхідністю для будь-яких біологічних організмів (зокрема і для людини) пристосовуватися до об'єктивно зумовлених обставин зовнішнього середовища і суб'єктивною здатністю вести боротьбу за власне існування. Безпосередньо чи опосередковано ця суперечність проявляється в текстових чи підтекстових темах і мотивах творчості письменників-натуралістів.

У контексті впливу теорії Ч. Дарвіна на ідейно-тематичну спрямованість, образно-стилістичну своєрідність натуралістичних творів варто розглядати й насиченість останніх зооморфними образами. За В. Міловідомим, у поетику зооморфізму вписується багато героїв «Північних оповідань» Дж. Лондона; сюди ж можна зачислити образи залізничного тресту з роману Ф. Норріса (з концептуальною назвою «Спрут») і шахти в Монсу – чудовиська, що пожирає шахтарів у романі Золя «Жерміналь». І хоч «зооморфна образність притаманна не тільки натуралізму, та саме в ньому вона починає відігравати не другорядну, а конструктивну роль» [10, с. 207].

Серед прихильників натуралізму існувало стійке переконання, що людина за своєю суттю – та сама тварина. Така ідея виникла на основі постдарвіністської теорії й уперше була введена у практику французькими натуралістами. Згідно з їхньою концепцією, людські дії залежать від фізичного феномена. Щоправда, з розвитком цивілізації природа розвивала й удосконалювала свідому поведінку, але під впливом певних умов, «тонких тріщин цивілізації» людина повертається до елементарної стадії свого розвитку. Іноді зовнішнє середовище було таким жадливим, що позбавляло людей людяності й ставало частиною звички. Людина зверталася до тваринного інстинкту особливо часто в бійці, у разі втрати терпіння, у непривабливих ситуаціях. Алкоголізм і сексуальне збудження часто будять «звіра всередині» і примушують людину негайно повернутися до примітивізму й елементаризму [11, с. 101–102].

Те, наскільки тема тваринного фізіологізму в людині була актуальною в українській літературі кінця XIX – початку XX ст., засвідчує лист Лесі Українки до Агатангела Кримського, в якому міститься детальний аналіз роману останнього «Андрій Лаговський». У 1905 р. (!), коли натуралізм в усьому світі поступається в літературному житті позиціями молодшому й агресивнішому модернізму, Леся пояснює такому витонченому естетові, як Агатангел Кримський: «Всі життєві процеси неестетичні, надто як придивитись ближче, всі вони «звірячі», але з них нема виходу навіть у смерть, бо й вона «звіряча» і неестетична і веде за собою безліч дальших, може, ще неестетичніших, звірячих та рослинних процесів, – ми над тим влади не маємо, ми можемо тільки «настроїти» (або, за іншою термінологією, будови) над тими підвалинами виводити, а підвалини вже будуть такі, як єсть, нам зостається тільки присипати їх землею, щоб не тичіли голі перед нашими очима» [12, с. 141].

Цікавила зазначена тема й І. Франка, про що свідчить його висловлювання: «Цивілізація і в нашому віці не перестала ще

ступати по трупах та обризкувати свої стопи кров'ю. Люди не стали ще одною родиною, в якій панує одне серце та один дух; звір занадто часто ще відзивається в них і вимагає приборкання» [13, с. 345]. Тож у творах українського письменника зустрічаємо цілу галерею фізіологічно зумовлених типів героїв із яскраво вираженими атавістичними ознаками. Це і Готліб-Дувідко в «Воа constrictor», який, наче змії-давун, намагається задушити власного батька, і «володар дитячих тіл і душ» О. Телесницький («Отець-гуморист»), і спадкові еротомани пан Ремба та його донька пані Міхонська («Великий шум»), «Не спитавши броду»), і «скотина в людській подобі», «найлютіший звір із усіх, яких знає зоологія», «людоїд» Стальський («Перехресні стежки»), і zdeградований до рівня тваринного існування в'язень Бовдур («На дні»), і «бестія собача» Прокіп («Панталаха») і багато інших. Коментуючи неодноразове звернення І. Франка до анімалістичної тематики, С. Єфремов стверджує: «Людина, на погляд нашого письменника, носить у собі дві супротивні основи, що не можуть органічно примиритися і одна одну виключають. З одного боку, у кожного в серці закладено «зерно людської натури», розуміючи під цим зародки кращих почувань людських; з іншого – у кожного живе поруч і свій звір» [14, с. 163]. Дивовижно, наскільки судження С. Єфремова збігається з висловлюванням сучасного російського дослідника В. Міловідова щодо зооморфізму в натуралістичній літературі: «Зооморфна образність – це засіб повернути редукованому натуралістичному образу «двоскладність», що передбачає наявність зображення і зображуваного. Людина і тварина – між цими полюсами зооморфного образу й виникає та напруга, без якої не може бути образу як такого» [10, с. 207].

Щодо філософського обрамлення Норрісових творів на анімалістичну тематику, то такі американські науковці, як Е. Лінк, Д. Пайзер, схильні пов'язувати його з впливом на письменника ідей його університетського викладача Дж. Ле Конта, який сповідував еволюційний теїзм і дотримувався думки, що люди мають дві природи: вищу і нижчу. Ключ прогресу лежить у здатності утримувати нижчу природу в підпорядкуванні вищій. Для Ле Конта саме через існування здорового глузду людина піднімає себе над маніпуляціями звірячого інстинкту. Саме нижча натура («lower nature») (фізична природа, «плоть») більшою мірою є предметом детерміністичних сил. Вища природа («higher nature») людини (здоровий розум, «дух») є більш чутливою до сили волі [15, с. 126].

Науковці зазначають: «Норріс звертав увагу і на такі категорії, як закон, тваринна природа, зло. Багато з його оповідань під загальною назвою «Третє коло» («The Third Circle», 1901) стосуються саме цих тем, але типовий для творів письменника образ тварини найбільш повно описано в оповіданнях і нарисах під загальним заголовком «Звір» («Brute»)). Причому, «використовуючи тип людини-звіра, Норріс ніби проводить паралель між ним і темою атавізму взагалі. Ця тема в теорії письменника поділяється на дві різні моделі, обидві з яких використовує автор. Перша модель полягає у поверненні в потомкові характеристик, притаманних далекому предкові. Друга – повернення особистості до поведінкової моделі його примітивного предка. У цих ситуаціях повернення особистість хоч на якийсь час позбавляється всіх можливостей волевиявлення, оскільки підпорядковується поклику успадкованої сутності, прихованої десь всередині неї» [11, с. 84–85].

Ілюструють ці дві моделі два найбільш натуралістичні, сказати б, найбільш золівські, твори Ф. Норріса – «МакТіг» та

«Вандовер і звір». У першому автор описує життєву історію «маленьких людей» – стоматолога-самоука МакТіга та його дружини Трайни. Власне, точніше сказати, це історія їхньої деградації до тваринного рівня існування під впливом поганої спадковості: “Below the fine fabric of all that was good in him ran the foul stream of hereditary evil, like a sewer. The vices and sins of his father and his father’s father, to the third and fourth and five hundredth generation, tainted him. The evil of an entire race flowed in his veins. Why should it be? He did not desire it. Was he to blame?” [16, с. 23]. Це висловлювання, що стосується спадкового п’яниці МакТіга, однаково може стосуватися і його дружини, ірраціональна жадібність якої теж детермінована її швейцарською спадковістю. Фатальна генетична зумовленість цих темпераментів, нездатність протистояти успадкованим інстинктам призводить до того, що випадкова подія, яка мала би принести щастя в їхній дім (виграш у лотерею 5 000 доларів), натомість, запускає механізм саморуйнації їхньої людської сутності, процес поступової капітуляції в їхньому естві людського перед тваринним.

У «Вандовері і звірі» йдеться про героя з іншого (якщо не протилежного), порівняно з «МакТігом», шабля соціальної драбини. Автор розгортає перед читачем сюжетну лінію поступової метаморфози молодого, талановитого, освіченого й матеріально забезпеченого художника Вандовера на дичавилого, zdegradovanого, зруйнованого фізично й духовно людину-звіра, людину-вовка. Зрештою, поклик предків у естві головного героя набирає візуальних і аудіальних форм, коли Вандовер починає копіювати поведінку вовка, зокрема, по-вовчому вити. З. Хан-нановою вважає: «Френк Норріс намагається довести очевидність того, що причина проблеми Вандовера криється в його дуалістичній природі та невдалих спробах перемогти зло, чуттєвий бік його природи. Основна причина падіння Вана, на думку письменника, – в його непротилежності тваринному началу... Спадковість, середовище, аморальність були, на думку автора, лише додатком до основного мотиву руйнування особистості, що стало наслідком добровільного бажання Вана, результатом чого стала перемога злого начала над добрим у дуалістичній природі особистості» [11, с. 87].

Як і Ф. Норріс, та й, зрештою, як і Е. Золя, І. Франко досліджує зразки деградації людської особистості, прояви тваринного ества у різних соціальних верствах і прошарках. Крайні полюси його соціальних зацікавлень позначені промовистими назвами самих творів – «На дні» та «На вершку». У першому з них автор персоніфікує дві іпостасі людського ества – власне людську та тваринну – в образах головних героїв («живих символів») твору – відповідно, А. Темери (мрійника й ідеаліста, який радше випадково, ніж закономірно, опинився в ув’язненні серед мешканців тюремного «дна») і Бовдура – zdegradovanого злочинця, визначальними характеристиками якого є категоричне небажання працювати і непогамоване бажання їсти: «Немов голодний вовк, кидався він на їду і їв, їв без тямки, – проїдав усе, що заробив, ходив мало не голий, а їв, щоб хоть раз чути сить у собі» [17, с. 151]. «Звір», «вовк», «пес», «пацюк нешкрептаний», «гадюка», «свиня» – ось зооморфні означення тваринної сутності Бовдура. Зрозуміло, що з огляду на концептуальну опозиційність образів Андрія Темери та Бовдура, цілком протилежними є цілі та прагнення героїв. Якщо Темера мріє про «волю, ясну, як день, широку, як світ, знаючу тільки природу і любов братерську» [17, с. 157], межа бажань Бовдура не

сягає далі його «гастрономічних» інтересів: «Насамперед хліба, хорошого, білого, – ні, булок, а досить, досить, щоби насититися. Ковбас, м’ясива цілу копицю! А відтак пити, – пива, вина бутельками! А все бутелька на раз, бутелька на раз, щоби в голові вічно шуміло, вічно кружило, щоби нічого, нічого не набилювалось, не думалось, не споминалось!» [17, с. 154].

Бажання смачно поїсти належить і до пріоритетних життєвих потреб Ноппикового МакТіга: “It was Sunday, and according to his custom on that day, McTeague took his dinner at two in the afternoon at the car conductors’ coffee joint on Polk Street. He had a thick, gray soup; heavy, underdone meat, very hot, on a cold plate; two kinds of vegetables; and a sort of suet pudding, full of strong butter and sugar. On his way back to his office, one block above, he stopped at Joe Frenna’s saloon and bought a pitcher of steam beer. It was his habit to leave the pitcher there on his way to dinner” [16, с. 1].

Як бачимо, за тематикою, проблематикою, поетикою, образною системою твори українського й американського авторів дуже подібні, однак є в них і суттєва, на наш погляд, відмінність, і полягає вона у фінальній сцені Франкового твору «На дні». Убивши Андрія Темеру, Бовдур раптово прозріває: «–Братчику мій! Що я зробив з тобою! За що я тебе віку збавив? Свята, ясна душечко, прости мені, нелюдові! Що я зробив, що я зробив! Господи, що я зробив!» [17, с. 162]. Таке несподіване перетворення героя із звіра на людину годі собі уявити у Ф. Ноппика. Твори останнього цілісно репрезентують фізіологічну мотивацію поведінки героїв від першого до останнього рядка твору, тоді як І. Франко не так дбає про дотримання поетикальних канонів напряму, як намагається, використовуючи епатажну натуралістичну манеру, «докричатися» до читача, повідомити йому основну ідею твору, яка, за задумом автора, має зняти діалектичну суперечність між добром і злом, тваринністю й гуманністю в основі людського ества, нехай і через необхідність кривавого «переродження». Просвітницьку й дидактичну ідею твору, яка зазвичай має статус *non grata* в натуралістичній поетиці, озвучує безпристрасний і сторонній, як сама природа, спостерігач Стебельський: «Pereat homo, crescat humanitas!» (Хай пропадає людина, хай росте людяність!) [17, с. 163].

Ще одна відмінність Франкового твору від американських і французьких зразків – це уважніше ставлення до соціальної детермінанти поведінки героїв. Соціальний чинник в українського письменника не затирається всепоглинаючим фізіологізмом, а істотно його доповнює і підсилює. Найочевидніше присутність соціального підтексту в «На дні» проявляється у фінальній інвективі Бовдура: «– Прокляття на вас, посіпаки! – сказав він. – Адить! – і він приложив руку до зіваючої рани Андрія, переділюючи її долонею вліво на дві половини, – адить, отсе моя половина, а отсе ваша половина! Се моя, а то ваша! Не бійтеся, тутка я спокуюту за обі, але там є ще бог, справедливий, то він буде вмів розпізнати, котра моя половина, а котра ваша!» [17, с. 163]. І хоч несподіване соціальне й гуманістичне прозріння Бовдура не дало цілісності й натуральності його образу, як і не дало стилістичної та поетикальної чіткості й упорядкованості художній структурі тексту, все ж засвідчило важливу національну й індивідуальну особливість Франкового варіанта натуралізму – його нерозривний зв’язок із романтичною, просвітницькою та реалістичною тенденцією.

Висновки. Отже, на нашу думку, обох аналізованих нами письменників об’єднує прагнення за допомогою зооморфних образів заглибитися у психологію персонажів, виявити концептуальні константи та внутрішньо-психологічні тотожності лю-

дини і тварини. Проте зооморфна образність в американського письменника більше тяжіє до натуралістичної концепції мистецтва, ніж в українського. Це пояснюється тим, що І. Франко вводить до творів анімалістичні образи здебільшого з метою увиразнення і експресивного забарвлення текстової структури. Варто зазначити, що зооморфні образи Ф. Норріса у всіх їх виявах несуть змістове навантаження у руслі натуралізму і являють собою один з яскравих засобів психологізму. Натомість, анімалістична образність, представлена в аналізованих творах І. Франка, хоча і є показником натуралістичної концепції, все ж таки відрізняється своїм смисловим навантаженням від натуралістичної концепції Ф. Норріса й Е. Золя.

Література:

1. Матвіїшин В. Науковий реалізм Альфонса Доде в критичному осмисленні Івана Франка // Український літературний європеїзм : [монографія] / В. Матвіїшин. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – С. 85–94.
2. Матвіїшин В. Поетика натуралізму в критичній рецепції Івана Франка // Український літературний європеїзм : [монографія] / В. Матвіїшин. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – С. 94–111.
3. Матвіїшин В. Е. Золя в польсько-українських літературних взаєминах / В. Матвіїшин // Укр. літературознавство. – 1972. – Вип. 17. – С. 52–59.
4. Французький натуралізм у літературно-критичній рецепції Івана Франка // «Для добра мільйонів хай вічно живе» : зб. наук. праць на пошану 150-річчя від дня народження Івана Франка / відп. ред., упоряд. Р. Голод. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 167–179.
5. Голод Р. Російський натуралізм у літературно-критичній рецепції Івана Франка / Р. Голод // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. праць. – К. : Твім інтер, 2004. – Вип. 17. – С. 54–58.
6. Голод Р. Іван Франко та польський натуралізм / Р. Голод // Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство : зб. наук. праць. – Рівне : РДГУ, 2007. – Вип. XVI. – С. 209–211.
7. Кебало М. Проблеми теорії та історії натуралізму останньої третини XIX століття в порівняльно-літературному аспекті : [монографічне дослідження] / М. Кебало. – Тернопіль : ТДПУ, 2002. – 92 с.
8. Кебало М. Типологічні відповідності українського та німецького натуралізму останньої третини XIX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.05 / М. Кебало. – Тернопіль, 2002. – 20 с.
9. Косило Н. Типологія англійського та українського натуралізму кінця XIX – початку XX ст.: проблематика, поетика : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05 / Н. Косило. – Тернопіль, 2010. – 195 с.
10. Миловидов В. Поетика натуралізму : дис. ... докт. філол. наук : 10.01.08 / В. Миловидов. – Тверь, 1996. – 334 с.
11. Ханнанова З. Фрэнк Норрис. Проблема стиля и метода (к вопросу о развитии американского натурализма) : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.05 / З. Ханнанова. – Казань 2000. – 199 с.
12. Леся Українка. Зібрання творів : у 12 т. / Леся Українка. – К. : Наукова думка, 1979. – Т. 12 : Листи (1903–1913). – 696 с.
13. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1980. – Т. 27 : Літературно-критичні праці (1886–1889). – 463 с.
14. Сфремов С. Співець боротьби і контрастів / С. Сфремов. – К., 1913. – 125 с.
15. Link E. The Forms of Determinism / E. Link // The Vast and Terrible Drama : American Literary Naturalism in the Late Nineteenth Century / The University of Alabama Press. – Tuscaloosa, 2004. – P. 100–140.
16. Norris F. McTeague: A Story of San Francisco / F. Norris ; Introduction by Clay Motley. – New York : Barnes & Noble Publishing, Inc., 2006. – 338 p.
17. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / І. Франко. – К. : Наукова думка, 1978. – Т. 15 : Повісті та оповідання (1878–1882). – 511 с.

Венгринович Н. Р. Зооморфная образность в натуралистической прозе Ивана Франко и Фрэнка Норриса

Аннотация. В статье проводится компаративный анализ элементов натурализма в типологически сходных прозаических произведениях Ивана Франко и Фрэнка Норриса. Исследование анималистической образности позволяет выявить специфику и оригинальность художественного мышления, которые находят свое выражение в использовании общих и отличительных зооморфных средств как важных элементов психологизма и экспрессивной окраски языка произведений украинского и американского мастеров.

Ключевые слова: натурализм, позитивизм, творческий метод, анималистическая тематика, зооморфная образность.

Venhrynovych N. Zoomorphic Imagery in Naturalistic Fiction of Ivan Franko and Frank Norris

Summary. The article deals with comparative study of naturalistic elements in typologically similar prose works of Ivan Franko and Frank Norris. The analysis of animalistic imagery allows us to reveal the specificity and originality of artistic thinking that find their expression in the use of common and different zoomorphic means as important elements of psychologism and expressive coloration of the language of the Ukrainian and American artists' works.

Key words: naturalism, positivism, creative method, animalistic thematics, zoomorphic imagery.